

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 354

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 354", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 219.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid66869/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

som der nu omstunder udi vore Grønlandske Colonier ere to slags Missionarii, nogle, som bestaae af Danske og Norske, og andre, som ere Herrenhutter, og Grønlænderne høre, at de ere ikke eenige med hinanden udi Lærdommen, holde nogle af dem heele Troen mistænkt og sige: Hvi kand det være Sandhed, som I selv tviste om? Udi disse og deslige Spørsmaal maa Missionarii søge at give dem Oplysning; Og sees deraf, at der behøves kyndige Mænd til de Grønlandske Missioner, efterdi dem gives samme Knuder at løse, som til de Malebariske Missionarier. Dog lade Grønlænderne see større Lærvillighed end Malebarerne, og lade sig nøye, naar de høre sunde og velgrundede Forklaringer. Paa deres moralske Betragtninger og Tanker haver jeg forhen anført nogle faa Exempler. Dertil kand legges efterfølgende: Da een udi Kiøbenhavn saae Skildvagte for store Herrers Porte, sagde han: Disse Folk maa ingen god Samvittighed have, efterdi de ere saa bange og frygtsomme. Da een saae en fornemme Jomfrue at bryste sig, sagde han: Denne maa bilde sig ind, at hun ikke er skabt af Jord. Da en anden hørte fortælle om de store Nederlag, som de Christne havde giort i America, sagde han: Det er Lykke, at vi beboe et fattigt Land; thi ellers havde det ikke gaaet os bedre. Dette maa være nok til Beviis paa, hvad jeg haver sagt om Grønlændernes naturlige Egenskaber. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCCLIV.

Til **

De Qualiteter, som min Herre tillegger den Person, hvilken han recommenderer mig, ere gandske gode, men saadanne, som lidet eller intet nytte til det Brug, hvorudi jeg hans Tieneste behøver. Naar jeg er syg, og leder efter en Doctor, spørger jeg ikke om den, der forstaaer Græsk og

Latin, men om den, der best kand curere en Sygdom. Naar jeg vil have en Skriver-Karl, spørger jeg ikke, om han kand male og risse, men om han kand skrive og regne. Jeg havde for nogle Aar siden paa min Gaard faaet en Skytte. Den samme havde adskillige gode Egenskaber, han var heel civiliseret, han skrev en god Haand, forstoed at accomodere Peruqver, og kunde gjøre adskilligt med Haand-Arbejde, men han kunde ikke skyde. Hvorudover jeg, u-anseet hans mange Videnskaber, maatte skille mig ved ham, som et til det Brug unyttigt Redskab. Jeg fik strax derpaa en anden, som igien var alt for konstig Skytte; thi han foregav sig at have skudt Fanden ihjel, og besejlede saadant med en dyr Eed. Jeg kunde ikke andet end lee deraf, og sagde, at jeg ikke forlangede en Skiøtte af saa stor Capacitet, men lod mig nøje med een, der kunde skyde Harer og Raadyr. Tilmed meenede jeg, at det ikke var tienligt, at endeel selvraadige Bønder finge at vide, at han kunde fælde Dievle; thi naar de merkede, at Fanden var ikke meere til, vilde man have Møje med at holde dem i Ave, saasom det er en Busemand, hvormed de trues, ligesom Børn med Riis. Ikke desmindre antog jeg ham dog paa Forsøg; men jeg merkede, at han var bedre aandelig end legemlig Skytte; thi efter et halvt Aars Forløb saae jeg, at med alt det Vildt han havde faaet, Hagel og Kruud ikke kunde betales. Saaledes blev jeg 2de Gange bedragen; af den første, der intet forstoed af Professionen, og af den sidste, der vidste for meget. Min Herre tænker maa skee, at jeg skiemter; men adskillige udi Egnen kand vidne, at begge Historierne ere rigtige. Jeg vil derfor vide, om een tiener til det Brug, hvortil han behøves; jeg vil vide, om en Skytte kand skyde, om en Ride-Foged er ærlig, og en Forpagter er vederhæftig. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCCLVI.

Til **

Min Herre skriver, at han haver at udsette dette, som jeg udi et af mine Skrifter haver anført, nemlig at intet, som er grundet paa Sandhed, kand kaldes Medisance. Jeg tilstaaer gierne, at saadant behøver Forklaring; thi det er med Sandhed som med andre Dyder, hvilke, naar Grændser ikke sættes, kand tabe deres Navn af Dyd. Man kand derfor sige, at, endskiønt Sandhed egentligen ikke kand kaldes Medisance, saa kand den dog synes i visse Tilfælde at nærme sig dertil. Man kand sige Sandhed, enten man er adspurdt eller u-adspurdt derom; naar man derom adspørges, er det enten af een, som er berettiget til at vide det, eller som ikke er berettiget dertil. Til den første maa Sandhed reent udsiges, endskiønt det er til andres Nachdeel; for den anden kand en Ting dølges, helst naar andre lide derved. Naar man derimod ikke bliver adspurdt, er det anstændigt at tie med de Ting, som ere eens Næste til Præjudice; thi at sværte og røbe nogen u-adspurdt, er en slags Angivelse, som nærmer sig til Medisance, endskiønt Angivelsen grunder sig paa Sandhed. Vel er sandt, at det hos de gamle Romere var holdet lovligt og priisværdigt at agere frivilligen Anklagere: Men man kand ikke bifalde den Skik, helst, saasom man seer, at de fleeste ved saadanne Angivelser søgte heller at fælde deres egne end Statens Fiender. Saadant holdes nu omstunder allevegne lastværdigt, og det med Billighed, saasom derved vises Tegn paa haarde Gemytter. Naar jeg uden Nød kalder en Drukkenbolt en Drukkenbolt, en Gnier en Gnier, siger jeg vel Sandhed, men en utilladelig Sandhed, som nærmer sig til Medisance. Hvis saadant tillades, kand man jo undskylde Uhspeils Gierning. Uhspeil beklagede sig engang for en gammel Matrone, der var skeeløyet, at ingen vilde have ham i Tieneste, efterdi han altiid sagde Sandhed.